

Vi vil jo alle sammen bare gerne passe vores arbejde

Interview med instruktør Rune David Grue

Af Johan Holm Mortensen

Hvorfor er det attraktivt at lave en forestilling om Nordisk Fjer?

For mig startede det med, at vi talte om store danske fortællinger herinde på teatret. Der snakkede vi selvfølgelig om litteratur, film og teater. Så kom jeg til at tænke på Nordisk Fjer. Jeg kan huske at køre forbi det i toget, derude ved frihavnen, som barn. Det gjorde stort indtryk på mig, da det gik ned, fordi jeg som barn havde set det der kæmpe sted og vidste, at der lå en kæmpe virksomhed derinde. Jeg tænkte, at det jo også er en dansk fortælling, som rigtig mange mennesker har et forhold til. Og så kom Charlottes bog (Charlotte Langkilde: Bedraget, 2013, Lindhardt og Ringhoff, red). Jeg blev draget helt ind i det, selvom jeg faktisk slet ikke forstår et klap af meget af det økonomiske og regnskabsmæssige finansielle. Men jeg har altid haft en stor tiltrækning mod ting, jeg ikke helt forstår. Og det her emne blev jeg meget draget af: at så mange mennesker i så mange år kunne lade sig narre. At så stor en illusion kunne bygges op. Jeg bliver selvfølgelig også ramt af en indignation over, at så mange kompetente mennesker ikke lyttede til alarmklokkerne.

Men hvorfor lige en erhvervsskandale fra det forrige århundrede?

I første omgang er der simpelthen noget med omfanget, og at det står på så længe, som jeg synes er helt ufatteligt. Og så kommer den fra en tid, hvor globaliseringen for alvor tager fat. Vi har lige arbejdet med en tekst i dag, som Johannes Petersen (JP) har skrevet, som handler om vigtigheden af at tænke internationalt, og at Danmark er nødt til at tænke ud og ekspandere. Han går faktisk så vidt som til at sige, at hvis man ikke gør det og står stille, består der ingen overlevelsesmulighed. Det var også deromkring, det indre marked gav nogle nye handelsmuligheder. Der er elementer af en uskyld i det. Det er et Danmark i en brydningstid mellem noget leverpostejshygge og det store sus fra den internationale finansverden. Noget af det kan jeg genkende fra mig selv, den stolthed man kan føle som dansker, når Danmark når ud over egne grænser, når Lego pludselig er det største legetøjsfirma. At komme fra det her lille land og drømme om den store verden, det synes jeg, er en

interessant dramatisk kontrast, som også smitter af på medarbejderne. Det er jo medarbejdernes historie, vi fortæller i vores version. Der kan jeg mærke, at der er noget specifikt i denne historie, som jeg ikke ville finde, hvis jeg lavede IT-factory.

Ja, I har valgt at tage medarbejdernes perspektiv i stedet for at skildre den fascinerende, enevældige direktørs skæbne, hvad er det for et drama, der kommer ud af det?

Det var et resultat af mange overvejelser. Jeg synes, der var noget virkelig interessant i at skildre den glidning, der sker, når det gale bliver normalt. Når man godt ved, at der er et problem, men man vover ikke at være den, der løfter fingeren og siger det. Det synes jeg var et spændende felt at bevæge sig ind i. Jeg kom til at tænke over, hvor mange gange jeg havde nikket til noget, hvor jeg ikke selv vidste, hvad det var, jeg nikkede til. Magten har jo en magnetisme på én, når man kommer tæt på den. Der sker noget. Det kan være svært at holde fast i sit eget indre moralske kompas. Et andet aspekt, jeg har tænkt meget over, er, at de her mennesker hver især sidder med en flig af virkeligheden. Den kompleksitet kender man jo også fra det samfund, vi lever i, og den politiske virkelighed derude. Hvordan skal man sige fra over for de ting, man bør sige fra overfor, når man ikke rigtig kan gennemskue den verden, man er i? Hvornår har man informationer eller viden nok til at handle? For medarbejderne er det jo en uigennemskuelig myriade af tal, misforståelser, kontraordrer, uforståelige beskeder osv. En labyrintisk verden som det er svært at navigere i. Det gør det jo endnu sværere at handle. Da jeg skulle skrive forløbet, var det meget fristende at gøre alle til bevidst medskyldige til sidst. Men det går ikke, fordi sådan var virkeligheden simpelthen ikke. Jeg prøver at ramme en balance, hvor jeg fortæller om, at der er enkelte personer, der bliver draget længere og længere ind, og at svindlen påvirker alle mere og mere. Men jeg har også forsøgt at holde fast i, at hovedparten af medarbejderne slet ikke vidste præcis, hvad det var, der foregik. De moralske gråzoner i mødet med magten og med den store institution interesserer mig. I virkeligheden var der jo en håndfuld mennesker, som vidste absolut alt, hvad der foregik. Den håndfuld har jeg udeladt. I min fortælling har vi de store svindlere, altså Johannes Petersen og Inga, og så har vi medarbejderne, som alle befinder sig i forskellige grader af denne her gråzone. Det er vigtigt for mig at sige, at jeg på ingen måde er ude på at dømmes de her mennesker, fordi jeg kan fandme godt forstå, at det er svært i en situation, hvor man ikke ved, hvem der lyver, og hvem det er, der taler sandt. Hvis nogen som Johannes Petersen bare kan bekræfte én i, at det er helt

normalt, eller at det behøver man ikke bekymre sig mere om, så kan man ånde lettet op, og gå tilbage og passe sit arbejde, som vi jo alle sammen først og fremmest bare gerne vil.

Rummer forestillingen også et politisk budskab?

Der ligger selvfølgelig en kapitalisme-kritik i det her. Hver gang svindlen var ved at blive afsløret, eller hver gang man begyndte at miste penge, så var der én opskrift: at blive større! Og man kan også se det den anden vej rundt. Fordi de hele tiden ville blive større, blev de nødt til at svindle mere og mere. Jeg synes, der er noget uhyggeligt i den her vækstideologi, som politikerne også taler så meget om, at vækst altså er opskriften på at løse alting. Jeg synes, det her er en historie, hvor væksten møder en grænse og bliver til en undergang. Det er jo også noget af det, der rammer mig som menneske. Jeg synes jo også, at virkelig gode tal er forførende; en god billetstatistik kan da også gøre mig rød i kinderne.

Du og scenograf Jonas Fly har valgt at arbejde med et meget stiliseret koncept, som skuespillerne improviserede i. Hvilke muligheder tilbyder det fortællingen om virkelighedens Nordisk Fjer?

Det er jo en sindssygt kompleks historie, så vi har prøvet at spørge: Hvordan kan vi f.eks. lave et billede på et bestyrelsesmøde i Nordisk Fjer, der ikke skildrer det realistisk, men højner det og skaber et teatralisk billede af essensen af et bestyrelsesmøde. Nordisk Fjer var en kæmpe virksomhed med tusindvis af medarbejdere, og vi har syv skuespillere. I et stiliseret rum kan man placere syv skuespillere på hver sin kontorstol ved siden af hinanden og lege, at de befinder sig på hver sin ende af kloden. Jeg har brugt en hel masse tid på at finde realtekster. Det drejer sig om medarbejderinterviews, bestyrelsesreferater, Johannes Petersens taler og også nogle af de telefonsamtaler, som figurerer i bogen. Det er et kæmpe materiale, mange, mange ringbind. Og så gik vi simpelthen på jagt efter at finde et teatralisk sprog. Jeg har længe haft lyst til at lave noget, hvor jeg virkelig trak på skuespillernes skabende kraft. Håbet er jo, at der vil opstå noget, man aldrig ville kunne tænke sig til, som også er unikt for den skuespiller. Jeg har hele tiden set det for mig som noget, hvor der egentlig ikke var så mange ord, men hvor man trak det absurde frem i den hverdag, som medarbejderne oplevede. Sammenstødet mellem noget som var sjovt og uhyggeligt på samme tid. Nu er der så en del ord i, men de fleste er fra de her realtekster.

Nordisk Fjer gik ned i 1990, er vi blevet klogere siden da?

Absolut ikke! Sådant som den kapitalistiske verden fungerer, er det bare meget fristende at snyde. Det tror jeg, vi alle sammen kender til. Det er meget fristende at pynte på regnskabet og lyve en lille bitte smule. Alle de ting, som kom frem i forbindelse med finanskrisen, som ikke var kriminelle, men bare så langt ude og enormt uansvarlige for så mange mennesker, at man slet ikke fatter det, kan godt gøre én lidt modløs på samfundets vegne. Så, nej, vi er bestemt ikke blevet klogere. Men jeg håber, at alle os som sidder med en flig af virkeligheden, som sidder med en lille smule magt i det her samfund, at vi kan bruge denne her historie som en påmindelse om, at vi også har et ansvar.